

Հաստատված է
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԵՎ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ամբիոնի
«23» 01. 2023 թ.-ի նիստում: Արձ. № 2
Ամբիոնի պետ՝
Գ. Խուդոյան
« »-----2023 թ.

**ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ
ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ
/ Կազմվել է ուսումնական ծրագրի նախագծի հիման վրա/**

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ		ՀՀ ֆինանսական իրավունք
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ		
ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ		Իրավագիտություն. Առկա վճարովի
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ		Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ		Վարչական իրավունքի և ոստիկանության վարչական գործունեության ամբիոն
▪ մասնաշենք/սենյակ ▪ հեռախոս ▪ էլ հասցե ▪ Web կայքի հասցե		varchakan@ro.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ		Ն. Սարգսյան
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ		2-ին կուրս, 3-րդ կիսամյակ

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ		3 /երեք/ կրեդիտ
ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ		«ՀՀ ֆինանսական իրավունք» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 60 ժամ, որից լսարանային՝ 32 ժամ, որից 18 ժամ դասախոսություն, 14 սեմինար, 28 ժամ ինքնուրույն աշխատանք: Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին ուսանողը ընթերցում է գրականություն և մշակում, կատարում վերլուծական ու հետազոտական աշխատանք, դասախոսի հանձնարարությամբ կարող է գրել ռեֆերատներ և պատրաստվել հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը մեկ-երկու անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի վերջում առանց եզրափակիչ գնահատման:
ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆ		Դասընթացը կառուցվում է «ՀՀ Սահմանադրական իրավունք» և «ՀՀ վարչական իրավունք» դասընթացների իմացության վրա:
ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ		

ՆՊԱՏԱԿ ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ	Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին մատուցել համապարփակ գիտելիքներ՝ 1. ՀՀ Ֆինանսական իրավունք առարկայի էության և բովանդակության մասին, 2. Ֆինանսական գործունեության իրավական ձևերի մասին, 3. Ֆինանսական իրավունքի սկզբունքների մասին, 4. Ֆինանսաիրավական հարաբերությունների առանձնահատկությունների և տեսակների մասին, 5. Իրավունքի այլ ճյուղերի հետ ֆինանսական իրավունքի կապի մասին:
ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ 1. Իմանա՝ 2. Կարողանա՝ 3. Տիրապետի՝	ա) ՀՀ ֆինանսական իրավունքի, որպես իրավունքի համակարգի առանձին ճյուղի առանձնահատկությունները, բ) ՀՀ իրավունքի համակարգում ֆինանսական իրավունքի տեղ ու դերը, գ) ՀՀ հասարակական կյանքում և ֆինանսաիրավական հարաբերություններում ֆինանսական պատասխանատվության դերն ու նշանակությունը, դ) Ֆինանսաիրավական պաշտպանության տակ գտնվող հասարակական հարաբերությունները ե) Ֆինանսական վերահսկողության դերը և նշանակությունը, զ) Ֆինանսաիրավական խախտումների վերաբերյալ գործերի վարույթի ընդհանուր բնութագիրը, խնդիրները ու սկզբունքները է) ֆինանսական իրավունքի նորմերը և աղբյուրները, ֆինանսաիրավական հարաբերությունների կառուցվածքը, թ) իրավաբանական (ֆինանսական) պատասխանատվության հասկացությունը, ա) ընկալել «ֆինանսաիրավական պատասխանատվությունը ՀՀ-ում երևույթի դերը ու նշանակությունը, բ) բանավեճեր ու քննարկումներ անցկացնել ֆինանսական գործունեության իրավական կարգավորման, ֆինանսաիրավական գործունեության իրավական ձևերի և այլ հարցերի շուրջ, գ) գնահատել Ֆինանսաիրավական հարաբերություններում առկա խնդիրները և տալ դրանց ճիշտ լուծումները, դ) վերլուծել ընդունված ֆինանսական ակտերի իրավակիրառ պրակտիկան և կատարել առաջարկություններ: ե) կատարել ընդհանրացումներ և ճիշտ վերլուծություններ, զ) կատարել գործնական առաջադրանքներ, կազմել փաստաթղթեր, լուծել խնդիրներ կամ թեստեր: ա) «ՀՀ ֆինանսական իրավունք» առարկայի մեթոդաբանությանը, բ) Ֆինանսական իրավախախտումների և հանցագործությունների սահմանազատման նշանակությունը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ		

Հիմնական	- Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրություն /1995թ./ 2015թ փոփոխ.: 1997 թ. հունիսի 27-ի «ՀՀ բյուջետային համակարգի մասին» օրենք, ՀՀՊՏ 1997.08.11/18: 2016թ. հոկտեմբերի 4-ի «Հարկային օրենսգիրք» ՀՀ օրենք, ՀՀՊՏ 2016.11.04/79(1259): Եվ այլն:
Լրացուցիչ	- Գ.Ա.Սուքիասյան, Ն.Գ.Սուքիասյան <<Ֆինանսական իրավունք>> ուսումնական ձեռնարկ բուհերի համար, <<իրավունք>>, Ե. 2010 - Ա.Հ.Խաչատրյան <<Հարկային իրավունք>> Երևան ՀՀ ԳԱԱ հրատարակչություն 2003թ. - Ս.Վ.Մուրադյան, Է.Է.Շաթիրայն <<Ֆինանսական իրավունք>> ուսումնական ձեռնարկ Երևան 2006թ. - Финансовое право, учебник, под. ред. С.В.Запольского, М. ЕКСМО 2006г. - Куксин И.Н. Налогообложение и налоговая политика России М. 1997г. - Экономика и право, экономический словарь Гоблера, Москва 1998г. - Карасьева М.В. Финансовое право М. Юрист

ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ	Քննություն /առավելագույն 20 միավոր գնահատման միավորով, որը հավասար է «գերազանց» գնահատականի/:
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐ	Սովորողը դասընթացից կարող է ունենալ մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն: Սովորողների գիտելիքները, ունակությունները և հմտությունները գնահատվում են «Ստուգված» կամ «Չստուգված»: Սովորողների գիտելիքները գնահատվում են հետևյալ չափանիշներով՝ բ) «Ստուգված», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների, կամ եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջորդականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները: դ) «Չստուգված», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն ու լուծել խնդիրները:
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	
Ներկայություն	Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի ուսանողին:
Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ	Ուսանողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն և գործնական աշխատանքների հանձնում: Ուսանողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:

Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ	Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվել: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:
	Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում: Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում ուսանողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՂՈՒՄ

Թեմա 1 «Ֆինանսները և պետության ֆինանսական գործունեությունը» (2 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Ֆինանսների հասկացությունը և ՀՀ Ֆինանսական համակարգը: 2. Պետության ֆինանսական գործունեության հասկացությունը և դրա իրականացման մեթոդները: 3. ՀՀ ֆինանսական գործունեություն իրականացնող պետական մարմինների համակարգը և իրավական վիճակը:	Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն՝ ուսանողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա: Հարցեր 1-3 – սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում: Հարցեր 1-3 – ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են գրականությանը՝ այնուհետև սեմինար պարապմունքի ժամանակ քննարկվում են խնդրահարույց հարցերը, ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները:

Թեմա 2 «ՀՀ ֆինանսական իրավունքի առարկան և համակարգը» (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Ֆինանսական իրավունքի հասկացությունը, առարկան և մեթոդը: 2. ՀՀ ֆինանսական իրավունքի աղբյուրները և համակարգը: 3. ՀՀ ֆինանսական իրավունքի կապը իրավունքի այլ ճյուղերի հետ:	Հարցեր 1-3 - կարդացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-3 – ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են գրականությանը՝ տվյալ հարցերի վերաբերյալ ավելի խորը գիտելիքներ ձեռք բերելու համար: Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ:

Թեմա 3 «Ֆինանսաիրավական նորմեր և հարաբերություններ» (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Ֆինանսաիրավական նորմի հասկացությունը և ընդհանուր բնութագիրը: Ֆինանսաիրավական նորմերի տեսակները:	Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման եղանակով:

2. Ֆինանսական իրավահարաբերության հասկացությունը, բովանդակությունը, առանձնահատկությունները և դասակարգումը: 3. Ֆինանսական իրավունքի սուբյեկտների իրավունքների իրավական պաշտպանությունը:	Հարցեր 1-3 – սեմինար պարապմունք. խնդրահարույց հարցերի քննարկում: Հարցեր 1-3 – ինքնուրույն աշխատանք ուսանողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, վերհանում խնդրահարույց հարցերը և դրանք քննարկում հաջորդ դասախոսությունների և սեմինարների ժամանակ:
---	---

Թեմա 4 «Պետական եկամուտները: Պետ եկամուտների իրավական կարգավորումը: Հարկային իրավունք» (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Պետ եկամուտների հասկացությունը, դրանց աղբյուրները և կազմը: Հարկի հասկացությունը և նշանակությունը: 2. Հարկերի տեսակները: Հարկման համակարգերը(Ընդհանուր հարկման դաշտ, Միկրոձեռնարկատիրության համակարգը, Շրջանառության հարկի դաշտը, Պետական տուրքի վճարումով աշխատող ձեռնարկատերերը): Շահութահարկ, ԱԱՀ, Ակցիզային հարկ, Եկամտային հարկ, Անշարժ գույքի հարկ, Տրանսպորտային միջոցների գույքահարկ, Բնապահպանական հարկ, Ճանապարհային հարկ, Շրջանառության հարկ: Հարկման օբյեկտները, սուբյեկտները և հարկման դրույքաչափերը, հաշվետու ժամանակաշրջանները: 3. Հարկ վճարողների իրավունքները և պարտականությունները: Պատասխանատվությունը հարկային օրենսդրությունը խախտելու համար:	Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-3 - ինքնուրույն աշխատանք. ուսանողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, վեր են հանում խնդրահարույց հարցերը, որոնք քննարկվում են սեմինար պարապմունքի և հաջորդ դասախոսության ժամանակ: Հարցեր 1-3 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք (սեմինարը կարող է անցկացվել խմբային քննարկման միջոցով): Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ, տրվում են տեստային առաջադրանքներ:

Թեմա 5 «Պետական ոչ հարկային եկամուտները, դրանց իրավական կարգավորումը» (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Ոչ հարկային եկամուտների հասկացությունը և համակարգը: Մաքսային կանոնակարգեր, մաքսատուրքեր և վճարներ: 2. Պետական տուրք, տեղական տուրքեր և վճարներ(Հարկերի և տուրքերի ու վճարների տարբերությունը): Պարտադիր սոցիալական ապահովության վճարներ, Դրոշմանիշային վճարներ, Բնօգտագործման վճարներ: 3. Եկամուտների համատարած հայտարարագրման համակարգը:	Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման ձևով, որտեղ առանձնակի ուշադրություն է դարձվում ուսանողների կողմից ներկայացված խնդրահարույց հարցերին: Հարցեր 1-3 – անցկացվում է գործնական պարապմունք, իսկ սովորողն էլ դասախոսի հանձնարարականով պատրաստվում է պարապմունքին գրականության համապատասխան էջերը ուսումնասիրելով: 1-3 ինքնուրույն աշխատանք: Ուսանողները նախօրոք ծանոթանում են հանձնարարված գրականությանը:

Թեմա 6 «Պետական ծախսերը: Բյուջետային իրավունք: Բյուջեի հասկացությունը և ՀՀ բյուջետային համակարգն ու կառուցվածքը» (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Պետական և տեղական բյուջեի դերը և նշանակությունը: Բյուջետային իրավունքի հասկացությունը, առարկան և մեթոդը: 2. Բյուջետային իրավունքի օրենսդրական հիմքերը: Բյուջետային իրավահարաբերությունների հասկացությունը և առանձնահատկությունները: Պետական և տեղական ծախսերը: 3. Պարտադիր սոցիալական ապահովության բյուջե: Զինծառայողների ապահովագրության հիմնադրամ:	Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-3 - անցկացվում է գործնական պարապմունք << ֆինանսների նախարարությունում: Հարցեր 1-3 –ինքնուրույն աշխատանք, ուսանողները ծանոթանում են խնդրահարույց հարցերին:

Թեմա 7 «Բյուջետային գործընթացը ՀՀ – ում» (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Բյուջետային գործընթացի հասկացությունը և փուլերը: ՀՀ պետական բյուջեի նախագծի կազմման կարգը: Ֆինանսների նախարարության դերը: Պետական բյուջեի քննարկման և հաստատման կարգը: Ֆինանսաբյուջետային հանձնաժողովի իրավունքները: 2. Համայնքի բյուջեի կառուցվածքը և գործընթացի փուլերը: Բյուջեի կատարման հասկացությունը և կարգը: Կառավարման կենտրոնական մարմինների դերը բյուջեի կատարման գործում: 3. Բյուջեի կատարումն ու այն իրականացնող մարմինները: Բյուջեի եկամտային և ծախսային մասերի կատարման կարգը: Բյուջեի եզրափակումը: Բյուջեի կատարման մասին հաշվետվությունը, դրա կազմման, քննարկման և հաստատման կարգը:	Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման միջոցով: Հարցեր 1-3 - գործնական պարապմունքի անցկացում և հարցերի քննարկում պետ եկամուտների կոմիտեում: Հարցեր 1-3 ինքնուրույն աշխատանք, ծանոթացում գրականության հետ:

Թեմա 8 «Ֆինանսական վերահսկողության դերը և նշանակությունը» (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Ֆինանսական վերահսկողության հասկացությունը, նշանակությունը և տեսակները: Ֆինանսական վերահսկողություն իրականացնող մարմինները, դրանց խնդիրները և իրավասությունը 2. Ստուգումների նպատակը, անցկացման կարգը և արդյունքների ամփոփումը, ստուգող և ստուգվող մարմինների իրավունքները և պարտականությունները: Ֆինանսական վերահսկողության մեթոդներն ու եղանակները:	Հարցեր 1-2 - անցկացվում է դասախոսություն: Հարցեր 1-2 – ինքնուրույն աշխատանք և սեմինարի անցկացում ու խնդրահարույց հարցերի հանգամանալից քննարկում:

Թեմա 9 «Ֆինանսական վերահսկողություն իրականացնող մարմինները, դրանց կարգավիճակի առանձնահատկությունները» (2 ժամ դասախոսություն)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն

1. Ֆինանսական վերահսկողությունը ՀՀ ԱԺ գործունեության ոլորտում: Պետական հաշվեքննությունը, Հաշվեքննիչ Պալատի դերը: Բանկային վերահսկողությունը, ՀՀ Կենտրոնական բանկի դերը 2. Ֆինանսական վերահսկողությունը գործադիր իշխանության գործունեության ոլորտում: Ֆինանսների նախարարության Ֆինանսաբյուջետային վերահսկողության վարչության ֆունկցիաները և իրավունքները: Պետական վերահսկողությունը, Պետական վերահսկողական ծառայություն դերը, Պետական եկամուտների կոմիտեի դերը: 3. Ֆինանսական վերահսկողություն իրականացնող այլ մարմինները: Աուդիտորական վերահսկողություն, Հաշվապահական վերահսկողություն, Հանրային հատվածի ներքին աուդիտ: Արժույթային վերահսկողություն: Կանխիկ գործառնությունների վերահսկողություն:	Հարցեր 1-3 - Դասախոսություն՝ ուսանողների ակտիվ ներգրավմամբ, խմբային քննարկման ձևով: Հարցեր 1-3 - ինքնուրույն աշխատանք և գործնական պարապմունքի անցկացում: Հարցեր 1-3 - ընթացիկ առաջադրանքների ստուգում, ծանոթացում գրականության հետ:
--	--